ГОДИНА XIII. На Цетињу, у Недјељу 22. Априла 1884. БРОЈ 17.

Излази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у паљевних писмима непосредно администрацији „Гл. Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутити на пошту у Котор. Дописе шаљу се уредништву Руковори се неправљају.

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме шаље.

ЦЕТИЊЕ, 21. Априла.

Како ће се доћи до тога, да нам земља не буде више сиромашна, да нам народ дође до извјесног степена материјалног благостања, који ће државу нашу оспособити и поставити је у могућност да се у свему пареди како ваља, то је, рекосмо, главно питање.

На то питање ваља нам одговорити.

Ми ћемо то учинити по нашем најбољем знању и разумијевању.

Већ смо више пута казивали да народна економија — а она је једина надлежна у оваким питањима, као наука која се искључиво бави проучавањем производства, подјеле и трошења материјалних добара — не познаје другога средства за подизање материјалног благостања без *рада* и *штедње*, разумије се вазда разумнога рада и разумне штедње.

Ово правило важи како за појединог човјека тако и за читав један народ, пијелу једну државу.

Но шта да се ради и у чем да се штеди?

Нас се овдје не могу тицати радови појединијех људи што њихове штедње. Ми имамо са гледишта економске политике да посматрамо рад читавога народа, цијеле државе наше.

Економска политика наше земље, као и свака друга, лежи у рукама наше владе. За то она и јест одговорна за све што се на том пољу учини или пропусти учинити.

Главни је задатак нашој влади при том, да економску политику, како у унутрашњим тако и у спољашњим одношајима њеним, удеси тако како ће што више одговорити захтјевима подизања материјалног благостања народа.

У унутрашњим одношајима те политике влади је дужност, да добро уочи све економске прилике, у којима се наша земља налази, па да према тијем приликама удешава све своје мјере и кораке, који ће бити управљени на развитак материјалне снаге народа.

На први поглед, који се с те стране баци, свак ће опазити, да је наша земља по превасходству *сточарска* и *земљорадничка*.

По том данашња је подлога нашега материјалног благостања: *сточарство* и *земљорадња*. Цијела наша држава са цијелом својом машинеријом, читав наш народ живи о стоци и земљи, т. ј. о оном што се добије од стоке и земље. Од тога се морају подмирити све потребе државне; од тога мора и сваки појединац да подмирује своје потребе. Трговина наша једва ако је у зачетку, а од индустрије велике и мале ни разговора нема.

Кад је то тако — а нема тога који ће рећи да није тако —, шта је онда ближе памети, него да нам ваља ту подлогу нашега материјалног благостања што више проширити и оснажити; другим ријечма: да нам ваља сточарство и земљорадњу нашу на што виши степен подићи, како би и поједини човјек и цијела држава од од стоке и земље што више добијали преко године, те тијем били постављени у могућност, да могу што више својијех реалнијех потреба подмиривати, а штедњом од свега излишнога нагомилавати мало по мало главницу, која ће начинити темељ вишем благостању нашем и нашијех нараштаја.

Питали смо мало више: шта да се ради и у чем да се штеди?

Ето шта да се ради и у чем да се штеди!

Сав главни рад наш ваља да обрнемо рационалном развитку наше земљорадње и нашега сточарства. Падне ли нам то, пала је цијела подлога нашега материјалног благостања, и ми ћемо постати — голаверн. Подигне ли нам се земљорадња и сточарство, из тога ће нићи и све остало што нам треба.

Ми никада не смијемо из вида изгубити економски ред, којим су се развијали и до напретка дошли сви народи, те су живјели у оваким приликама као ми. Тај се ред не може реметити, а да се велика штета не нанесе земљи и народу. Код већ постојеће подлоге за материјално благостање, коју нам дају прилике наше земље и економски степен развитка нашега народа, ми бисмо љуто погријешили, кад бисмо тражили друге подлоге, којих немамо, које нам нијесу сигурне и поуздане.

Ми не можемо још за дуго мислити на индустрију, док нам је земљорадња на тако ниском степену, док нам је потребни капитао тако риједак и скуп, док смо савршено у оскудици свијех потребних техничких предзнања.

Оставимо све шимере на страну, па се држимо реалнога темеља, који је под нама, а тај је темељ: земљорадња и сточарство.

Но шта да радимо, да би нам се те двије гране нашега материјалног благостања снажно развиле?

На то питање не може се у овоме листу давати детаљисан одговор, јер оно засиједа дубље у стручну страну, за коју су само стручни људи надлежни и позвани да је расправљају.

Наше је, да изложимо само опште погледе, по којима стручни и надлежни људи лако могу просудити, шта нам на овом пољу чинити ваља.

Наша је земљорадња још у примитивном стању развитка. Она нит је толико интенсивна колико би могла бити, нити обухвата све гране пољске привреде, које би се без велике тешкоће могле његовати. Производи наше земљорадње још нијесу постали предмет међународне размјене, артикуо међународног трга. Можда се то и не може тражити од свијех врста производа, због ограничене количине, у којој се производе. Али усуђујемо се рећи, да би се неки производи наше земљорадње ипак могли с успјехом изнијети и по добру цијену протурити на свјетској пјаци.

Ми смо не само још веома далеко од тога, него често ни за домаћу потребу своју не производимо онолико колико би се могло, а то због тога, што наша пољска привреда обухвата врло уски круг пољскијех радова. Код нас је већ гладна година, ако не роди кртола и руметин! А гдје су нам друге толике биљке и растиње, којим се други народи не само исхрањују него за њих и добре новце побиру извозећи их? Гдје нам је воћарство, које храни и од невоље брани толике народе? Гдје нам је онај дивни мали фабрикант, који нам прави мед без икаквога нашег трошка, а уз мали труд, управо разбибригу, с наше стране?

Нијесу ли наши сјверни крајеви прави мајдани у млијеку и у свему што се прави од млијека? Швајцарска великим дијелом живи и напредује од млијека, производећи га у толикој количини и у толиким облицима, да њим храни тако рећи бијели свијет, а за то прима силне паре из свијета. Зар нијесу наши Бањани, Шаранци и т. д. подобни, да буду наша мала Швајцарска, па да од њиховога млијека временом пропвјета Црна Гора као што је пропвјетала Швајцарска? Да то може бити, видјели смо на самом дјелу у Никшићима, у заводу Њ. Височанства Књаза, гдје се производи сир, који не уступа мјеста ни сам ме чувеном швајцарском сиру, сир којега је ваљаност призната и на самим великим свјетским изложбама.

А гдје је наше вино, црничко, крајинско, подгоричко? Оно, кад се ваљано направи, тако је добро по својој каквоћи, тако меко и питко, да би могло издржати утакмицу ма с којим иностраним вином. Али се производи у тако маленој количини, да једва намири и потребу наше земље. Па и то што се произведе, не толико по неразумијевању обдјелавања винове лозе, колико по неразумијевању држања подрума, изгубило је много, ако не све, од своје дивне природне каквоће.

Мора ли то баш тако бити? Зар се не би могло нашега вина много више производити? И зар то што се произведе, не би могло боље бити? Не живи ли велики дио сусједне нам Далмације, исто тако голе и крше као што је наша Црна Гора, од винске производње? Зар се не би могло и из наше земље, гдје је, за сад, Богу хвала, винова лоза чиста од сваке болести и заразе, вино извозити на страну?

На гдје су наше сировине, наше шуме, наше траве ароматичне и љековите и т. д.?

Да видимо!

Најновији покрет Срба у Угарској.

(Наставак).

У прошлом броју изложили смо по „Застави“ како је текла конференција виђенијех Срба у Будимпешти.

Овдје ћемо сада саопштити, свет по истоме листу, како је текла расправа о истоме предмету на великом народном збору, који је држан у највећем по броју српском мјесту у Угарској, у Кикинди.

Збор је држан лицем на Цвијети. „Застава“ о њему ово јавља:

Одзив, којим се одазваше Срби бирачи позиву, да се на Цвијети о. г. искупе на **велики збор у Кикинди**, превазишао је био свако очекивање, које су досадњи овакви зборови српских бирача пробудити могли. Из 52 мјеста искупило се бјеше до преко 1000 бирача на овај земаљски збор, тако, да је не само велики простор арене, у којој је збор одржан дупком испуњен био, него је велика мноштва морала се задовољити са мјестом пред вратима и прозорима. Осим тога бјеше и много гостију из Тројјелнице, који дођоше, да присуством својим покажу како их живо занима овај веледважни збор браће њихове из Угарске. Највећма се бјеху одазвали наши дични Панчевци, који 50 на броју, засебном лађом бјеху допловили до Бечеја, одакле се у Кикинду довезоше. Радост и свијесно самоуздање, које се на лицу сваког појединог јасно читати могао, наговјештавали су, да ће збор сложно свој веледважан рад отпочети а успјешно доконати. Осим Панчева бјеху заступљена још и ова мјеста: В. Кикинда, Темишвар, Вршац, Бијела Црква, Арад, Сегедин, Сента, Ада, Вел. Бечкерек, Меленце, Т. Бечеј, Мокрин, Помаз, Оросламош, Вел. Кањижа, Јосиново, Сириг, Бала Деска, Бретур, Савад, Вел. Сент-Миклуш, Српски Сент, Петар, Вањево Башахид, Карлово, Т. Хиђош, Бочари, Беодра, Чента, Батоња, Мармарош-Сигет, Т. Сент-Миклош, Падеј, Јарковац, Баранда, Омољица, Сомбор, Чаково, Варјаш, Сакуле, Елемир, Српска Црква, Кумане, Тараш и Томашевци.

По што је час, за који је отварање збора заказано било, наступио, изађе пред искупљене бираче предсједник мјестног кикиндског одбора, г. др. Влајко Мијаиловић, те их поздрави с овом добродошлицом:

Поштовани зборе! Као предсједник одбора за дочек гостију поздрављам вас с усрдном добродошлицом. Није рјеткост појава у нас Срба да се овакви зборови држе, али опет је данашњи наш састанак од великог замашаја, а тај замашај лежи у томе, што се народ и купе са свију крајева наших да се види и да се упозна. Но још од већег је замашаја што се искупи амо, да рјешимо питања која дубоко засијецају у живот народни и која су од велике важности по развиће живота нашег. Не ћу се упуштати у објашњење, али толико смијем изјавити, да смо се искупили сви у тој доброј намјери, да усвојимо све, што данас од нас зависи, како ће народ наш од сада бољи живот живовати. Штовани зборе! Нама Кикинђанима пала је у дио та почаст, да се овај збор у нашој средини држи; потпуно сам увјерен, да ће свак од нас на томе порадити, да се гостољубље наше далеко чује. А вас мили гости поздрављам и опет усрдном добродошлицом! Колика нам је радост сада у томе што сте се у тако великом броју на овом збору искупили, толика ће нам исћа бити радост, ако нам започети посао испадне за руком. По што је г. др. Ника Максимовић управо сазивач овог збора, то њему припада даља ријеч.

Послије ове од стране искупљених бирача са топлом захвалношћу пропраћене добродошлице, узе ријеч

Др. Ника Максимовић: Велештована господо и браћо! Допустите и мени, да од своје стране својски поздравим вас, што сте се искупили у толико занредном броју и тим засведочили ону стару српску свијест, која је вазда будна, кад год се тиче напретка и болитка нашег народа.

Познато вам је свијем, да се приближују избори за сабор угарски. Таласи изборног кретања су и српски народ захватили и ово је узрок што се састадосмо. Но прије него што пријђем на ствар допустите да обиљежим постанак будимпештанске конференције и од ње донесених закључака. До сада бјеше тај обичај, да саборски посланици српске народне странке заједничи сазову оваку скупштину и тој су подносили нацрт програма, па кад се тај програм удесио, онда се он сматраше за програм свега народа. Овај пут отступило се од досадашњег обичаја и ја ћу утратко навести разлоге, за што је то учињено. — Ако се у приватном животу који човјек нађе у невољи, а он скупи око себе своје пријатеље, да се с њима посавјетује; ако се у породици покаже невоља, скупи се породична савјет, да се договоре шта ће чинити; исто тако бива и у народном животу, кад наступе жалосне прилике, онда у том народу ваља да престану странке, онда је дужност сваког и свијех, да се у тако кобном тренутку посавјетују, како да се отклони зло што народу пријети. Наш народ налази се сада у таквом жалостном стању и то је узрок што смо се искупили без разлике странака у Будимпешти (Бурно одобравање) а у Будимпешти за то, што је Пешта средиште велике периферије у којој наш народ живи.

Ту се искуписмо из Угарске и Хрватске по што са Србима из Хрватске имамо заједничких ствари што се тичу и нас и њих. Али прије но што би прешао на ствар, допустите ми да још нешто спометем.

Прије свега држао сам за дужност своју, да се са мојим личним и начелним пријатељем др. Мишом Политом посавјетујем. Ја сам му предложио, да се овака конференција сазове, и он је то усвојио, но због болести искупио се натраг, те је мене опуномоћио да ја радим ово, што са осталим својим пријатељима за добро нашем. Али мени то не бјеше доста, јер нијесам рад био, да ме неко пребацује да радим о својој глави. На то сам се писмено обратио на сва већа српска мјеста, па тек онда, кад сам са свију страна добио извјешће, да је сазив таког збора нужан, сазвао сам б. понтанску конференцију. (Живио.)

На овој конференцији бјеше сакупљен цвијет наше интелигенције. Ту бјеше посланика са угарског, хрватског и српског црквеног сабора а осим тога бјеху многи и други одлични Срби, који уживају повјерење свега народа. Тамо бјеше по-

станак пештанске конференције, кога сам држао за нужно овдје обиљежити.

Што се тиче на њој донесених закључака, те изношаја као наше мњење, као приједлог, који ће др. Светислав Касапиновић (громко живио!) као извјештилац б. пештанске конференције овдје образложити.

Поздрављајући поново поштовани збор са добродошлицом позивам вас, да се прије свега конституишете, — изборем предсједника и биљежника. Ако ми допустите, то ћу са своје стране да предложим за предсједника г. Мишу Сабовљевића (бурно живио!)

По томе заузима мјесто предсједничко г. Миша Сабовљевић, и управи на окупљене браће ове ријечи: Господо и браћо! За велику почаст сматрам, што сте ме за предсједника изабрали и прије свега држим за своју милу дужност, да на том повјерењу вама се захвалим. (Живио!) Кад то чиним уједно вас умољавам, да ме потпомогнете у предсједничким дужностима, а то ћете тиме учинити, ако хладнокрвни останете при дебати овог замашног предмета. Господо и браћо! Нацрт програма б.-пештанске конференције садржава у себи резултат вишедневног савјетовања одличних ваших људи. У овоме је изражена циљ, дух и правац, који треба да имају пред очима Срби бирачи при наступајућим изборима. Побуде предлога тог извешће г. др. Касапиновић, а мени не преостаје ништа друго, до то, да вам ради савјетовања поднесем овај програм, као што је донесен.

Господо и браћо! Не могу а да сваког не умолим, да с погледом на краткоћу времена, сви говорници само о предмету и то што прецизније говоре. И за то вас молим, да с хладнокрвношћу и промишљањем ступите у дебату о том веома важном предмету, да тако сачувамо достојанство ове скупштине, част и поштење нашег народа, образ Српства. У то име и ја вас поздрављам с усрдном добродошлицом и тако отварам скупштину.

Предлажем за потпредсједника г. др. Влајка Мајинског, а за перовође г. др. Светозара Димитријевића и г. Риста Телечког.

Збор бирача овај приједлог предсједникова гласним: живио! усвоји, послије чега бележници своја мјеста заузму и предсједник збор за конституисан прогласи.

Предсједник за тим позива извјештаја г. др. Касапиновића, да поднесе свој извјештај о приједлогу б.-пештанске конференције.

(Наставиће се).

Погреб блаженопок. митрополита Висарјона.

Дуже је времена блаженопокојни митрополит Висарион несно у грудима својијема бољу, од које је у прошлу суботу у 8 часова у јутру преминуо; али му се болест више пута на дуже вријеме притајивала, нит је узимала на себе опасан карактер, докле већ није дошла и старост, којој не требају велика узроци, па да учини крај животу. Ове зиме знатно му се болест слушна погоршала, те да би избјегао оштру климу цетињску, отишао је био к својој родбини у Будву, не би ли се опоравио меким приморским ваздухом. На жалост, није му то помогло, и већ је тамо био једнога дана у крајњој опасности живота. Иначе није га у Будви постигао удар, али је осјећао, да су му дани набројани и да му се ваљало спремати за овај свијет. Тога ради, чим се мало боље чуо, крене из Будве на Цетиње, „да остави кости своје у Црној Гори" — као што сам, у предвиђању блискога краја свога, вељаше.

Дошавши на Цетиње донета је опет ако у постељу, с које се више није ни дигао. Најсавјеснија помоћ љекарска, коју је овдје имао, није могла зауставити да се не угаси свијећа, која је већ до краја догорјела. У прошли петак на вече већ је наступала смртна агонија, но високи болесник још је био при чистој свијести, коју је до потпуног тренутка задржао. Његово Високанство Књаз више је пута походио свога првог достојанственика црквеног за вријеме болести његове, а ту се ноћ дуже код њега задржао и предвиђајући му блиску крај опростио се од њега на начин веома трогајући.

Сјутра дан, у суботу на 8 часова у јутро, велико звоно с куле цетињске казивало је мртвачким огласом својим свакоме, да је високопреосвештени митрополит Висарион добру душу своју испустио.

На тај глас ожалошћени народ нашега мјеста потекли у митрополију, да види потоњи пут свога архипастира. Међу тијем, свештенство наше учини све, што је по црквеним прописима нужно, да се умрли митрополит на мртвачки одар постави како треба. Свијеће се око мртвога уређују, ђаци са чирацима поставе се, и свештеници на измјенце стану читати св. јеванђеље. За то вријеме народ је приходио, да види покојника и да цјелива крст у леденим му рукама.

Исти дан, и још више сјутра дан, почели су долазити наши свештеници на околнијех и даљијех крајева Црне Горе као и из неких мјеста бокељских. И жалошћени породица покојникова, као и многи народ мушког и женског пола из Приморја, нарочито из Паштровића, окупио се било на Цетиње.

Погреб је био заказан за понедјељник на 8 часова у јутру, и изврши се у тај дан са свијем по реду и пропису.

По што је многобројно свештенство изнијело тијело покојниково из митрополије у манастирску цркву и намјестило га на катафалк за то уређен, отпочело је велико опијело, под чинодејством преч. архимандрита Митрофана Бана, а уз саслужбу више прота, свештеника и ђакона. У цркви је стојала родбина покојникова и неколико достојанственика црногорских. Ван цркве стојао је многобројни народ с чиновништвом, учитељима и ученицима свијех овдашњијех школа.

При свршетку опијела изговори преч. консисторијални прото г. Мицор из Котора ову красну бесједу:

«Воззисшту имја твоје братија мојеј, посрједе церкве воспоју тја!

Дужан сам и објавићу име твоје у неколико ријечи свој високој господи свој, свој браћи мојој окупљеној на одјело при жалосној за нас сада смрти твојој, високопреосвештени митрополите и дични отачествениче мој Висарионе. Објавио бих име твоје по жељи мојој са живим ријечима и пуних заразама, који пристоје ономе доброме и лијепоме гласу што остављаш за собом у цркви православној и у народу српскоме; казивао бих доста о теби, имао бих што казивати и чувство ме на то потеже, јер сам те за живота високо поштовао, искрено љубио и много ти привржен био, па смрт твоја не може те свимијачне осјећаје тако лако код мене избрисати; повједао бих велим дуго, али ми је трудно ништа бесједити у овај час, кад ми је срце за тобом ојађено и ожалошћено, душа смућена а памет збуњена и нерасположена; мучно ми је проговарати, јер ми долази плакати над гробом твојим, за вазда изгубљени наш митроносче! Али како бих смио мучати? Како ли пустити, да те стазе у гроб а да не одиратим у вјечност не умрли дух твој, те да не искажем жалост коју многи за тобом осјећају? Од колијевке до гроба накупљао си и сабирао цвијеће за гробне вијенце, па је сасвијем праведно, да се с њима китиш рака твоја. Но «кима похвалними вјенци увјазем тја?» којима ћу ријечима похвалити дјела твоја; како ли описати трудни, примјерни и богоугодни живот твој? Пашкао си међу нама, па многи који ме слушају могу бити добри свједоци, да није нимало претјерано ово што о теби изговарам. Родио сѣ се у Паштровићу, гдје и камење да може проговарати, узросило би те до неба; промио си свети чин монашески у манастиру Праскавци, гдје је у једно доба архимандрит на твога племића Сава Љубиша на част и корист цркве сједио, па у вријеме владања француског за обрану своје вјере страдао; кудгод си одио, Праскавцу си у срцу носио; докле си у отечеству био, вазда си о добру, користи и напретку цркве и народа неуморно трудио; просвјету си као мало љубио, те многу нашу дјецу развио и књизи научио, којом многи твоји ученици данас по бијелом свијету трбухом за крухом иђу тебе благосиљају, ако су им умне очи нешто отворене. Не могу премучати да не споменем, како је неправда противу тебе своје отровне зубе наиђуће оштрила, но то се догађа често онијема који се држе правога пута, истине и добродјетељи, по коме си ти одио од рођења до смрти. Неправда те и из отечества удаљила, морао си, јер гонидба и презирање твојијех врлина бјеше сваку мјеру претјло; бјеше и другоме досадило а камо ли теби. Но то би рецимо по њекој судбини, по наредби промисла божијег, да се ти високије уздигнеш, да се љепше прославиш, да изађеш на видјело добра и поштена дјела твоја. Своји те дакле не држаше, али те други опет своји братски дочекаше. Ах, што рекох? нијесу своји, који те не држаше! Нема поштеног Божеља, који те није љубио, високо цијенио и уважавао: нијесу дакле своји него неки духовњаци, средовјечњаци и себичњаци . . . . . опрости им Боже! Еле твојијем именом на далеко чувеним, ти нађе себи уточиште. Нашао си га код братског нам народа у Црној Гори. Витешки Књаз и Господар ове земље Његово Високанство Никола I. одмах те уцијенио, да си достојан спријед а не озад стојати; обасипао те и обдаривао непрекидно достојанствима и одличијама; показивао ти је вазда своје особито књажевско благоволење, докле те најпослије подигао на целики степен митрополитски, на столицу врховног поглавице црквеног у престоници црногорској на Цетињу. О твоме раду и понашању у овој новој постојбини твојој, не упуштајем се говорити; остављам, да о теме реку они, који на то право имају, који су мјеродавни о теме пресудити. Мило ми је пак чути општи глас, да си и овдје служио вјерно и поштено; да те сва Црна Гора хвали, а то ти данас мртвоме више вриједи, него све друго што су ти дали. Најљепши је и најдуготрајни споменик, што га човјек себи на овом свијету подигнути може, кад му вас народ иза смрти каже: ох, жали га Боже! Па видимо мало, што је људски живот и чему наличи. Наликује узрујаном валовитом мору, по коме сви борећи се таласима пливамо, често се подушујемо докле једном потонемо и свој гроб нађемо; наличи броду на широкој мореко пучини од краја удаљеном којег вавр̂ћу вјетрови а нагрћу валови, докле подлегне јачој сили и пође на дно; наличи свијећи, која гори докле у њој тече уља, а кад нестане угаси се. Са највише висине пада се доље, цару и војнику, владици и сиуи, богатом и убогом, једнака је та жалосна судба, којој се не мога отети ниједан смртни. «Смерт назвах оца мојего бити, матер же и сестру ми гној.» Смрт ми је отац, прва земља мати, а црви и гној, то су ми браћа и сестре, говораше праведни Јов. Дан за даном пролази; тужни гласови црковних звона оглашују смрт једну за другом, гроб за гробом отвара се. По томе закону вјечном, који се не да измијенити, по коме смрт мори све што природа створи, и — ево се селе са овог свијета израњени, са земље на небо, из кратковременог у вјечни живот и овдје пред нама у мртвачкој скрињи лежећи покојник, достојни правоспештеник митрополит Висарјон. И његова је смрт већ на све стране оглашена; и њему је сунце на вјеки зашло; и његови су дани его набројени! Ах тешког, ах толемог, ах ме лако накладимог губитка! Губи у њему православна црква вјешног архијереја; губи Црна Гора добро љубљеног митрополита свог; губи црногорско свештенство милог управитеља архипастира; губи Српство жарког родољуба; губе Паштровићи пријога међу њима изникнулога владику; губи кућа Љубишина своју сјајну звијезду, која ће од сада само над његовим гробом сјати; губе сродници и племенити правога оца, дичнога и љубороднога брата; губи и ја у њему сљојега старог и вадашњег пријатеља!

Угасује се данас лијепа свијећа наше цркве; хладан и непомичан лежи пред нама трудољубиви радник винограда божијег; растаје се с нама вјерни раб својега владике Христа; предаје се у мрачна земаљска њедра ревносни стројитељ дома божијег, права похвала монашествујућих.

При овоме вјечноме растанку, треба да се сви с њим опростимо. Опраштај се Црна Горо са својијем митрополитом; опраштајте се свештеници са својијем правоспештеником; опраштајте се Паштровићи са вашом добром уданицом; опраштајте се сродници са вашијем сродником владиком; опраштајте се сродници и пријатељи са човјеком поштеним, пријатељем искреним!

Опраштајмо се сви, јер ће сад изгинути испред наших очију; сад ће га нестати; сад ће у гроб сићи; сад ће га ладна црна земља покрити, да га већ не видимо. Земља смо сви и у земљу идемо. Тијело земљи, дух Богу, а његова поштена дјела, нама, који још за мало на овом свијету остајемо, на углед и образац. «Памјат јего в' род и род.» Нека његово име као аманет предаје једно кољено другоме!

У назадњу опраштам се с тобом и ја вијда заборављени пријатељу високопреосвештени митрополите Висарјоне! Твоја сјен и слика, биће ми често на памети и пред очима. Преми ову послједњу почаст, коју ти из чисте, жарке, домородне љубави приносим, ако и није вијенац кићен би довољно митроносној глави твојој! Обазри се са прага небесног на мене и на све окупљене на твоје погребеније! Вијни сузе, које се за тобом пролијевају, које доказују, да смо те љубили, да нам нијесу равнодушан био! Ове сузе, ова општа жалост приносе више части твом имену, него кад би ти се ладнокрвно најлепшим споменицима гробу подигао. Пратећи ја у вјечност неумрли дух твој, молим се преблагоме Створитељу, да Он тебе као својега вјернога раба, који си приљежно обдјелавао повјерени ти таланат и неуморно радио на његовој њиви, уведе у своје сјајне дворове ограђене на цвијетним небесним ливадама, гдје да уживаш у друштву избрани светитеља, украшен анђеском славом и вијенцем правде божије; да се наслађујеш прелестима и милинама рајских красота а да твоје име и по смрти као што

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА".

РУКОПИС.

(По Е. Легуве-у)

§ 1.

— Дједе, зашто ти тако ружно пишеш?...

Таквим питањем поздрави ме јутрос на уранку моја унука.

— Како то, госпођице... одговорих ја божем срдито: — ко каже да ја ружно пишем?

— Кажу сви.

— Ко су ти сви?

— Каже мама, каже тата, ујна, тета и....

— Доста, доста! А шта не ваља у мом рукопису?

— Мама каже кад ти напишеш једно ј, онда само убодеш једну тачку, и то ти је ј. Г. Н. вели, не само други не могу да читају твој рукопис, него и сам ти некад не можеш да прочиташ шта си написао. Чика Лаза каже, да си га ти некад знао на ручак, па он није дошао за то, што није могао да прочита твоје писамце.

— Које ита! Ако није умио да прочита писамце, зало је да му га ја пишем. А шта ти још кажу?

— Неки кажу да твој рукопис личи на хијеро... хијеро...

— Хијероглифе?

— Тако, тако!... а неки опет — на кокошиње ноге!

— А! тако ли кажу? Стани видјећемо! А ти пишеш лијено, а?

— Ја имам 5 за писање.

— Врло добро! Сједи. Узми перо и хартију! Ја ћу сјести овдје према теби, и писаћемо заједно.

— А?

— Да, да!

— А шта ћеш ми дати ако мој рукопис буде лепши!

— Што год хоћеш.

— Хоћу једну инглеску лутку, од воска!... Али не, малу кодјевчицу са завјесама да ми спава мала луткица, коју већ имам... или боље...

— Стани, стани! Најприје доби опкладу.

— Ја ћу је за цијело добити.

— За цијело? Онда на посао!

Обоје ти се чагнемо на то, и приноемо писати један „пропис" од седам осам реда; обоје смо радили својски, пажљиво, мислећи само о том. Кад свршисмо, онда ја рекох својој унуци:

— Покажи то твом учитељу српскога језика, који ено дође, и упитај га који је рукопис бољи!

Дјете отрча, и мало час врати се врло невесело.

— Шта би?

— Учитељ каже да је твој рукопис бољи...

— А, а! госпођице, рекох као човјек који је побједио.

— Али, зашто ти дједе, настави дијете, — не пишеш увијек тако?

— О, зашто? зашто? Тешко је казати зашто не пишем. Али, хајде да огледам. Видиш ти, голубице моја, ти ћеш се чудити кад ти кажем да човјек не пише само својим претима.

— Е па чим пише?

— Човјек пише прво својим очима, послије својим годинама, својим здрављем, својим карактером, својим расположењем данашњим или евакиданшњим.... и својом убразиљом.

— Не разумијем ја то дједе, рече дијете прекинувши ми ријеч.

— Разумијећеш, само ме добро слушај. Зашто сам ја лијено написао тих седам-осам врсти? За то што је само њих седам-осам; и што је сва моја пажња била прибрана на тај лист хартије: ја сам, тако рећи, сав се сабио у својих десет прста. Кад сам и ја био твојих година, и док сам био ђак, мој рукопис, ако није био диван, бар је био уредан, читак, јер би ми се рђаво написане ријечи и нечитка слова рачунали као и погрјешке у граматици и у стилу, и задатак, који би био ружно преписан, рачунао би ми се као да је и ружно састављен. Жеља, да одржим прво мјесто међу ђацима, и оштра дужност држаху моју руку, и савлађиваху моју живост; али, доцније кад сам с годинама постао свој господар, кад нијесам имао никога иза својих леђа, који би ме каговио, који би ме каштигавао, онда тромост мојих прста, јер сам ја врло тром, поче отимати мах, и кад ја још почех члеати много и брзо, и кад се моја уобразиља и нестрпљивост мога ума стаде мијешати у рукопис, прелазећи у моје прсте.... Него чекај да ти објасним ове ријечи које ти можда не разумијеш онако као и ове прије. Ти ћеш се сјетити и сама.

— Ја се сјетити? рече дијете.

— Да! Сјећаш ли се кад оно ја љетос под орасима сједох поред тебе и поред маме, да напишем нешто.

— Сјећам се, сјећам!

— Е, како сам изгледао онда?

— О, изгледао сѣ врло смијешно. У почетку си држао своје перо лијено, писао си лагано, и изгледао си сновојно. Али, што си више писао, све си више своје обрве, стезао си своје усне, и прсти су ти се испружали, испружали за дршку твога пера....

— Тако је, тако; они су се скоро укочили; згрчили су своје перо, као да је оно криво што се не може још [illegible] да пише!... Најпослије та сломиш[illegible] хартији!

— Јест! јест! повика дјете.

— И јадно перо, претјерано, [illegible] ду за зуб као коњ кад се ржајути, [illegible] трчећи што може брже, дође на [illegible] страну, али је то већ било оно, што се зове кокошиње ноге!...

— Ах! јест! јест!... Могла је тако, повика моја унука плескајући дланима. Кад си свршио, ти даде мами да ти оно

је за живота код људи у љепном спомену и поштовању остао. Амин."

Послије ове лијепе бесједе, која је својом садржином дирнула сваког слушаоца, крену сировод из манастира к општинској цркви, гдје ће се покојник, по својој потоњој вољи, на гробљу црквеном укопати. Сировод је ишао овим редом: напријед је носио крст један гимназијалац, за њим су ишли ученици основнијех школа са својим учитељима, за овијема ученици гимназије са својим професорима, за њима ученице основнијех школа са своом учитељком, онда пјевци, па свештенство, два и два. Пред мртвачком скриньом, коју су носили свештеници, пошена је у прво увијена архипастирска штака и ордени покојникови. Иза скриње, пред којом су кадили ђакони, ишла је родбина покојникова, за њом црногорски достојанственици, чиновници и народ. Сировод је ишао путем поред бљарде, испод бријеста, па испред свјетлога двора, пред којим је упражњена чета перјаника чинила војничке почасти, за тијем преко пјаце, главном улицом, па преко пазара у цркву. Тек је скриња унесена у цркву и опијело на ново отпочето, Њихова Високанства Књаз и Књагиња са свитом крену из двора и дођу у цркву, гдје су стојали до свршетка опијела и бесједе коју је држао преч. г. архим. Бан. За тијем су се Њихова Високанства Књаз и Књагиња, одавши покојнику потоњу почаст, са свитом из цркве вратили у двор.

У име опроштаја, држао је преч. г. архим. Бан при свршетку опијела у општинској цркви ову кратку опроштајну бесједу:

„Буди вјерен даже до смерти, и дам ти вјенец живота".

(Св. писмо.)

Једним само од неопходимо нужних услова к достижењу вјечнога живота Господ поставља непоколебиму вјерност и предданост човјека Његовој премудрој и светој вољи

Једноме од апостола, а у лицу овога и сваколе вјерујућему заповједа Бог: «Буди вјерен даже до смерти» и за ту вјерност обећава вјечну награду: «и дам ти вјенец живота.»

Наш у Христу почивши архипастир кроз цио свој живот па и до смрти остао је вјеран своме високоме позиву; вазда је био сјајним огледалом у коме се могла огледати његова духовна паства. Свима нама познато је да је наш незаборављени митрополит био постојана и усрдни молитвеник; прави ревнитељ православља.

Високопревосвештени Владико! Видјели смо ми твоје добродјетељи евангелске; слушали смо твоја учења и настављења, а познајемо и неуморне твоје пастирске трудове. —

Сада вјерујемо да ће ти Господ по твоме обећању даровати неувели вјенац у животу вјечне славе.

Небесни пастиреначалник милостиво погледао је болезни твоје и сада постави те пред небесним престолом славе своје. Чиме ће најбоље остати код нас твоја успомена? Успомена твоја остаће нам не само у ономе што смо видјели у тебе него и што смо чули од тебе. Из тога сачуваћемо у душама нашима прије свега твоју тврду и искрену вјеру; твоје право и топло благочестије; примјерни твој живот; живо твоје слово; твоју постојану и трудољубиву дјелатност.

Није ми лако овдје набројити све подвиге нашега архипастира, али напомињу само да је он још као архимандрит био ректор петињске богословије, коју је дужност у корист овог завода највреснијe обављао. Он је најпотоњега рата за ослобођење одио с војском Његовог Високанства на бојна поља.

За велике његове подвиге Његово Високанство наш премилостиви Господар Књаз Никола одмах послије рата наименова архимандрита Висариона епископом у новоослобођеним земљама. И тако је за архијереја био посвећен да Цетињу. А послије кад је митрополија остала упражњена Његово Високанство Господар наименова епископа Висариона за митрополита, а мало послије за члана државног савјета и министра просвете и црквенијех дјела. О кад би Бог дао свима, особито подчињеноме му духовенству, да се уграда на она својства хришћанских врлина каква притјражаваше блаженопочивши наш архипастир, с каквом љубављу, каквим уваженьем и послушношћу гледало би на подобне пастире духовно стадо?

О блаженопочивши архипастиру! Ти сада стојиш пред престолом небеснога цара, молимо ти се непроси ти да би се међу твојим драгом паством све боље множала љубав к вршењу закона Божјега. Амин.«

За овим су свештеници изнијели тијело покојниково из цркве, донијели га до гробнице, ту га опет опојали по прописима црквеним, а за тијем спустили у гроб, гдје је одмах укопано.

Многобројни окупљени народ разишао се на то с тужним узгласима:

Бог да му душу прости!
Вјечан му спомен међу нама!

Политички преглед.

Ако је енглески лист «Дели-Њуз» добро извјештен — а он то може бити јер служи данашњој влади енглеској — онда би се скорије имала сазвати **конференција у мисирској ствари**, јер као што исти лист јавља, све су силе прихватиле дотични позив енглеске владе, само га је одбила влада француска. Пита се дакле сада, хоће ли силе на то пристати, да се конференција држи и без Француске. Одговором на ово питање могла би се осујетити ствар конференције. Сада већ имамо и аутентично саопштење о садржају ноте, којом је влада енглеска позвала велике силе на конференцију. Нота почиње тијем, што констатује рђаву положај мисирскијех финанција, набраја узроке који су томе криви и закључује с приједлогом, да се састане конференција, било у Лондону или Цариграду, да би се у закону о мисирској ликвидацији учиниле измјене, које су потребне, да би Мисир могао испунити све праведне захтјеве. Вријеме за састанак конференције не предлаже се. Уз ноту придат је и један додатак, у којем се излаже финансијско стање Мисира и наводе се у чем се састоје горепоменути захтјеви (да се исплати штета учињена ратом, да се подмире годишње потребе и т. д.). На темељу тијех података тражи се зајам за Мисир од 8 милиона фуната. Позитивних приједлога нема више у додатку, али се наводи, да ће их влада изнијети на самој конференцији.

По ријечима францускијех листова могло се напријед видјети, да ће француска влада одбити позив на конференцију. Тако н. пр. прије неки дан могло се о том предмету читати у «Тану» ово разлагање: «Енглеска хоће отплату дуга мисирског да осујети или барем да је одложи, да би у Мисиру закључила зајам од 8 милиона фуната, који је учинила нужним њена интервенција. Она сад тражи од Јеврупе, да је извуче из непривлике, у коју се сама увалила; али не ће силама да допусти, да се мијешају у мисирске послове. Ми држимо, да велике силе, а нарочито Француска, не ће допустити, да Енглеска узима на себе интересе дуг, јер то би био један корак к протекторату или и к самој анексији.«

* * *

Као што видимо из наше берлинске дечеше у данашњем листу, почетна дрвана сабора њемачког одбила је Бисмаркова **закон социјалистички**, а сви је приликом, да ће се одбити и у самом сабору. Ако се ово потоње догоди, али ако сабор прихвати исправке, које су на тај закон подијели ултрамонтанци, онда ће Бисмарко сабор распустити и посланике послати кућама да се одмарају, јер он не трпи ни да се одбаци тај закон нити да се што мијења на њему. Распустивши сабор, Бисмарко ће савјетовати цару, да учини апел на народ расписом новијех избора. Тијем ће се отворити у Њемачкој огромно изборно кретање, јер ваља народ да се одлучи избором о једном од најживотнијех питања, које дрма цијелим западом Јеврупе, па и Њемачком. У том кретању сви је приликом, да ће се народ њемачки разлучити на двије велике странке: једна ће обухватати све консервативне и умјерено либералне елементе, друга радикалце и социјалисте. —

* * *

Такозвана **Бисмаркова криза** завршена је. Цар њемачки у прошли понедјељник ипак је прихватио приједлоге Бисмаркове односно иступања његовог из пруског министарства. Наиједјего тога Бисмарко ће имати посла у пруском државном савјету, који се на ново устројава, и у којем ће предсједништво имати њемачки принц-чашљедник, а потпредсједништво Бисмарко, којему ће се придати један домаћин секретар. Овом државном савјету биће посао, да спрема законске приједлоге; само се не зна, хоће ли он то чинити по упуству министарства, или ће то чинити независно од министарства. Ово потоње биће много вјероватније, јер у противном случају Бисмарко не би сједио у државном савјету. На тај начин Бисмарко је постигао двоје: прво, не ће више имати непосредно посла с пруским министрима, који су му до сад тобож задавали толико главобоље; а друго, лакше ће му бити на овај начин, да их држи све под својом уздом, другим ријечима: Бисмарко ће заповједати и налагати, а министарство ће радити и одговарати. То се и слаже потпуно с његовом власничком нарави.

* * *

Неки листови енглески и њемачки хоће да придаду **путу аустро-угарскога престолонашљедника** политички значај. Тако међу осталијемъ «Стандард» вели, да овај пут у Цариград и на дворове балканскијех државица претходи догађајима, који ће тамо у скоро наступити и који ће бити само пошљедица оне постојане источне политике, коју Аустро-Угарска с успјехом води већ од министра Андрашија.

У истом смислу изражава се и берлински «Нац. Цтг.» који има додира с мјеродавним круговима берлинским. Он вели: «Сва је прилика, да су Њемачка, Русија и Аустрија међу собом расчистиле источну политику, а то је Аустрију поставило у стање, да својима интересима у Цариграду свечано и енергично изрази хаде. Цијела данашња јевропска констелација чини се као да је уклоњена тој подјели, и тако је нова посјета, коју је непосредно до приједстола стојећа Хабсбурговац у Цариграду учинио, може бити крајеугални камен новога обрта ствари на истоку.

* * *

Питање о именовању новога гувернера у **Источној Румелији** још није рјешено. Како је у том погледу најмјеродавнији руски глас, то је врједно знати шта о том руски владини кругови мисле. То нам казује владин «Журнал де С. Петербург» у једном подужем чланку у коме отворено каже, да је Русија противна новоме избору досадашњег гувернера Алекапаше. Тај лист мисли да је то са свим умјесно од стране Русије, и да досадашњи гувернер није могао на очекивати руску потпору у своме избору, но што се он приликом најновијих догађаја и агитација за уједињење Источне Румелије са Бугарском, понашао са свим мелојално напрам руских генералних агената, чему се није могло надати од његове стране. Инако, вели, није могао боље увидјети одакле су те агитације потекле, као данашњи гувернер, који је могао бар знати, да руски агенти ни у колико томе нијесу допринијели па по томе не треба се ни чудити ако Русија не буде дала свој глас за његов нови избор. Да Русија заиста није пошла на руку ширеньу агитација за уједињење тврди се тиме, наводи помињути лист, што је она издала налог својим политичким агентима у Бугарској и Источној Румелији, да се не само неутрално понашају на спрам таквих појава, него да не примају ни депутације нити ма какве одлуке појединих аборова. Русија се увијек у таким питањима строго придржавала одредаба берлинскога уговора; она и даље тежи да се одржи status quo на балканскоме полуострву. Русија је дошла немило дирнута што се на мене агенте бацала кривица у ширеньу тајних агитација од стране гувернера. Па није ни то једини узрок што Русија није вољна да даде свога гласа за избор Алекапаше; он је изгубио руску наклоност још прије једне и по године, када је дошао у сукоб са руским генералом конзулом Кребелом, радећи да се он премјести на друго које мјесто. Према свему томе, продужује горњи лист, с потпуним правом не може се од Русије очекивати да потпоможе избор данашњега гувернера у Румелији. Што се пак тиче избора његовога замјеника, прије свега мора се тражити такав човјек, који ће имати довољно своје власти за управу земаљску; који ће довести у ред тешко сређивање односе у земљи, а који ће при томе чврсто стајати на земљишту одредаба берлинскога уговора. Дан-е се још нашта незадано не зна који ће бити изабран за гувернерско мјесто. Страна штампа о томе много нагађа: она доноси мишљења разних кабинета, из којих се, ако су истинита, може извести да се силе потписнице не сагласјавају у избору лица. Оне остачу разне кандидате. Свакако оне ће се сложити око избора новога гувернера, бирајући личност која даје довољно гаранције за тачну управу земаљску, човјека који ће се старати за одржање мира у земљи и у опште на истоку, за развиће и опште благостање Источне Румелије. Завршујући свој чланак «Журнал де С. Петербург» овако вели: «Русија нема никаквога интереса да ствара, било од Румуније или Бугарске, попрште разних агитација: из против наша је тежња одређено управљена на то, да се одржи status quo берлинскога уговора, надајући се да ће такве жеље потпомоћи и остале силе потписнице.«

* * *

О изборима народним, који су држани у **Бугарској** ради сједињења Бугарске с Источном Румелијом има један бечки лист извјештај, у којем се јавља о збору државном у самој приједстоници бугарској, у Софији. У извјештају том наводи се ово: Прије кратког времена држан је такав збор у бугарској престоници, на коме је присуствовало толико свијета, да је био мали простор приведен двориште, гдје се налазио нарочити изабрани одбор, који је руководио збором, те се морало изићи на улице и одатле слушати и давати своје мишљење. Послије свршенога савјетовања протоход збора потписали су њих 5000. Када се збор разишао, уплашенете се обрате с молбом министру спољашњих послова, да их он представи кнезу. На то је министар одговорио, да су свакоме Бугарину отворена врата кнежевске палате, и да није потребно нарочито представљање од његове стране; чо ипак они осташе на томе, да добију код кнеза аудијенцију посредовањем министра. Балабанов, полагајући расположење народа, није се могао да противи жељи њиховој, па по што се вратио из кнежевога конака, одговорио им је, да ће их кнез примити. Изиђоше пред кнеза њих 21, и један од њих изговори бесједу овога садржаја: „Узвишени Господару! Свјетска нас историја учи, да има појединих момената у којима је срећа читавога једног народа, кога је слава злим удесом потамњела, у рукама појединог. Бугарски народ данас поштујући узвише за својим уједињењем, које би му једино могло спремити правилан материјални развитак, да што прије дође до свога благостања; али ипак хвала провидјењу што се постарало за бугарски народ, те он у Вашој узвишеној личности види достојнога пријатеља, која ће га увјерити повести стазом слаже и благостања његовога. Наде су народне, да оствари своје племените тежње помоћу Вас, Господару; од свједјства Вашега Високанства највише се очекује. На превјуче-ашњем збору изјављене желе, желе су свеколиког бугарскога народа. Покрети који се данас јављају у Источној Румелији за уједињење са кнежевином, јесу покрети људи у чијим жилама тече права бугарска крв; они дишу истим духом, као и људи драге нам отаџбине; они су управили своје погледе на нашу кнежевину, очекујући с нестрпљењем дан уједињења читавога бугарскога народа под владом Вашег Високанства." На то им је Књаз овако одговорио „Хвала вам на вашим тежњама које ви износите пред мене. Као Бугарин не могу а да не изјавим топлу наклоност вашим замисљајима, које сте показали на скупу у приједстоници; али као владалац, као кнез, моја ножа берлински уговор, наговјештујем вам, да још није дошло вријеме за жељено уједињење."

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 21. Априла.

— Шеф главнога штаба аустријске војске, подмаршал барон Бек, који је овијех дана путовао по јужној Далмацији и Херцеговини, стигао је у четвртак по подне на Цетиње, дочекан почастима које приличе његовом рангу. Адјутант Њ. В. Књаза, г. Блажо Петровић, изашао је пред њега на дворској кочији, на којој га је довратио из Бајица до Цетиња. Ту са је пред свјетлим двором с војничким почастима дочекао и поздравио једно одјељење наше војске; за тијем отпоздравио војску, подмаршал је са својом пратњом одсјео у отведени му стан. Исти дан подмаршал Бек имао је част да се представи Његовом Високанству Књазу. У вече је

пренише, а она се зацијена од смијеха. И мени рече: Погледај како је! . . . То су биле само некакве тачке, црте, негакве окуке, свашта, једном ријечи, само није било писмо. . . .

— Е видиш, то је ствар са свим проста. То ја нијесам писао својим прстима, него главом својом. И то ми бива свакад, чак и кад пишем какво писмо. Прва два реда увијек су читка, али трећи већ почиње кос . . . и онда . . . се већ слабо разбира.

— Алг, дједе, зашто се ти не одучиш од тога?

— Не могу.

— Труди се! Мама мени увијек говори кад ја што рђаво израдим; „Ђерко, ово је твоја погрешка! Ти гријешиш за то што се не трудиш да се поправиш!"

— Више ја не могу ни да се трудим, чедо моје, врло сам стар; навика писати брзо већ је постала у мене болест која нема лијека; а навика писати брзо, навика је писати ружно. А један Бог зна колико се ја љутим на ту навику! Да ја теби испричам колико је тај мој ружни рукопис донио мени непријатности, досаде и стада. Моји се пријатељи смију мојој тој махни; али у души они њу осуђују, и љуте се на њу, и они имају право. Неудудност је ружно писати, јер то значи мучити оне који те читају; и то је чак једна лудост, јер то квари оно што се пише. Ти ћеш чути у свијету од оних људи који ти у очи ласкају, а за леђима те оговарају, да божем даровити људи пишу ружно. Кажи им да су Рајић, Соларић и Ђурић писали не може љепше бити. Пиши лијепо, кћери моја, пиши! Лијеп рукопис жени је као год и лијепо одјело и накит, као лијепо убрађено и уређено лице, као мио и сладак глас; сваки ће љепше мислити о жени која пише лијепо, него о оној која шарабата. . . . .

— Онда је истина, дједе, оно што говораше онамадне господин Митар.

— Шта је он говорио?

— Да се може познати човјеку карактер по његову рукопису.

— Молим! молим! немој тако брзо! То је, ђерко, једно велико питање. Да ми мало поразмислимо о њему. . . .

На том се растасмо, и ја одох у башту замишљен. Прва ми мисао бјеше да се дивим како је ово кућевно васпитање богато непредвиђеним пошљедицама. Почне се разговор о некој дјетињарији, па се наиђе на врло озбиљно питање. Ето овај рукопис мене доведе на једно од најтајнијих проблема физиологиских и психологиских, проблема — како стоји рукопис према карактеру? Кад смо већ једном на том путу, онда се моја уобразиља не уставља; ја се пустих да размишљам о самом том питању, о његовој расправи и о начинима како да се дође до тога. А куд ме то одведе — сад ћу вам казати.

(Свршиће се.)

давши у свијетлом двору објед в му у почаст. Сју.ра дан, испраћен кн. ађутантом, пошао је подмаршал Бек с Цетиња у Котор.

Подмаршал барон Бек, који је дошао овамо да учини своје подворење Њ. Високочанству Кнезу, оставио је овдје својом симпатичном појавом и љубазним држањем најповољније утиске.

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 25. Марта. — Ове недјеље имали смо за два дана маестро прилично јак и мало облачно вријеме, на греко-леванте прилично јак и облачно, на остро прилично јак и мало облачно, на шилок тих и ведро, на маестро и ведро, па опет шилок, тихо и облачно. А море немирно.

Улазак и излазак Бојане није био слободан.

Доједриће:

Пар. срп. „Нови Пазар", тон. 24, кап. Саво Петковић, из Обота, су 6 момака, празан.

Траб. срп. „Аирлије", тон. 20 кап. Брахим Зенел, из Обота, су 3 момка, празан.

Траб. срп. „Фиорди Сан Николо", тон. 40, кап. Омер Шабани, из Тријешћа, су 6 момака, крцат трговине.

Траб. срп. „Глорија", тон. 38, кап. Фазли Мехмед, из Будве, су 5 момака, крцат државног жита.

Пар. срп. „Нови Пазар", тон. 24, кап. Саво Петковић из Медове, су 6 момака, крцат државне соли.

Траб. срп. „Бахрије", тон. 32, кап. Мустафа Судејман, из Мљетака, су 5 момака, крцат трговине.

Приједриће:

Пар. срп. „Нови Пазар", тон. 24, кап. Саво Петковић, за Медову, су 6 момака, празан.

Траб. срп. „Аирлије", тон. 20, кап. Брахим Зенел, за Медову су 3 момка празан.

Траб. срп. „Фиорди С. Николо", тон. 40, кап. Омер Шабани, за Обот, су 6 момака, крцат трговине.

Траб. срп. „Глорија", тон. 38, кап. Фазли Мехмед, за Обот, су 5 момака, крцат жита.

Пар. срп. „Нови Пазар", тон. 24, кап. Саво Петковић, за Обот, су 6 момака, крцат државне соли.

Траб. срп. „Бахрије", тон. 32, кап. Мустафа Судејман, за Обот, су 5 момака, крцат трговине.

Улцињ, 8. Априла. — Ове недјеље имали смо вјетрове виши дио од III. и IV. четвртца, јаке, умјерене и лагушне. Духовали су и вјетрови од I. четвртца т. ј. бура истоком и бура сјевером, али за мало ура у јутро, и за вријеме тишина; кад кад понешто ведро, кад кад облачно, сијевање, грмљавина, киша и узбурвано море.

Доједриће:

Барка срп. „Бел Фиоре", тон. 4, кап. Бет Бузук, из Бојане, празан.

Барка срп. „Селим Али Ага", тон. 3, кап. Судејман Селман, из Медове, крцат мекиња.

Барка срп. „Бел Фиоре", тон. 4, кап. Бет Бузук, из Бара, крцат кола.

Приједриће:

Барка срп. „Бел Фиоре", тон. 4, кап. Бет Бузук, за Бар празан.

Бар, 11. Априла. — Ове недјеље имали смо вјетрове од југа и југо-запада, тјегод доста јаке и море узбуњено а небо облачно и често кишу.

Барометар држаше се између 75—76.

Стање температуре Реом. 17. —

4. ов. м. дође уредно из Тријешћа и Далмације пар. аустр.-уг. „Делфино", тон. 575, кап. Ф. Смркинић, који искрца неколико трговине и путника за ову луку и крену у одређено вријеме за Арбанију и Крф.

9. ов. м. врати се вишепоменути [illegible]

[illegible] је и Тријешћа.

Те..

БЕ[illegible] [illegible]рила. — [illegible] ном листу изишло је својеручно писмо царево, којим се краљ румуњски именује за кавалера ордена златног руна.

ЛОНДОН, 18. Априла — „Дели Њус", јавља, да су све силе, без Француске, прихватиле позив на конференцију.

БЕРЛИН, 20. Априла. — Комисија државнога вијећа одбила је приједлог против социјалиста.

МАДРИД, 20. Априла, — Откривена је завјера, која је радила на томе, да прекине телеграфску жицу и да спријечи саобраћај на жељезницама.

Позив на претплату
на
„ЦРНОГОРКУ".

«Црногорка» је преживјела четврт године. Читаоци су је њени видели и познали. Не знамо, хоће ли се они с њом похвалити, но она се никако не може похвалити с бројем својијех претплатника.

Број је свијех премалеи, и да потписано уредништво није у стању да за неко вријеме издржава «Црногорку» из својијех средстава, она би морала престати.

Не знамо чему имамо приписати овај за нас свакако непријатан појав. У журналистици нашој, па и страној, «Црногорка» је повољно оцијењена; судимо дакле по томе, да би заслуживала да опстане, и да не би била баш сва кривица до нас, ако би морала престати.

Ми «Црногорку» нијесмо покренули нити из приватне шпекулације нити из каквог литерарног капраса. Потписано уредништво не тражи од ње никакве користи за себе, а и сатрудници њени раде на њој сви од добре воље, без икакве награде, премда би пуно право на то имали. Налазили смо. да Црна Гора ваља да има свој књижевни лист и да је од потребе за цијели српски народ, па и за све Словенство, да се преко тога листа упознају са својом браћом на једноме пољу, на ком до сад није било прилике да их познају.

Знали смо напријед, да Црна Гора сама не може издржати овога листа. Али смо из наведенијех разлога сматрали да имамо право рачунати при томе на остали српски народ, па и на Словенство.

Не знамо, смијемо ли реће сад рећи, да смо се преварили у рачуну. Ми ћемо се за сад још тјешити тијем, да се за овај лист још није свукуд разчуло у Српству, да још није довољно познат и т. д.

Тако тјешећи се ми ћемо издржати, ако Бог да, цијелу ову годину, па ћемо видјети, можемо ли даље или не. Међу тијем не ћемо пропустити а да се првом приликом отворено не разрачунамо са нашом публиком, и да је пустимо да мало предефилира испред нас. Можда ће то добро чинити и њој и нама.

Овдје пак чинимо обични тромјесечни априлски апел на народ српски за претплату.

«Црногорка» стоје за Црну Гору и Аустро-Угарску, (с Босном и Херцеговином):

на годину	6 фор. а. вр.
на по године	3 » » »
на три мјесеца . . .	1 » 50 новч.

За све друге земље:

на годину	20 франака.
на по године	10 »
на три мјесеца . . .	5 »

Претплата из Црне Горе нека се шаље управо уредништву на Цетиње.

Претплатници из Аустро-Угарске (и Босне и Херцеговине) биће најлакше и најефтиније, да шаљу претплату поштанском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор, с назначењем да је то претплата за «Црногорку».

Претплатници из Србије нека шаљу претплату на књижару Валожића у Београду.

Ко има вољу, може послати претплату и непосредно на потписано уредништво но онда ваља да то учини у плаћеном до Цетиња писму.

Свјема бројевима од почетка ове године можемо још послужити нове претплатнике.

Цетиње, 21. Априла 1884.

УРЕДНИШТВО «ЦРНОГОРКЕ».

Књижевни огласи.

Изишао је 14.ти број

„ЦРНОГОРКЕ",

у којем се налази ово:

1. Ој Авало... Пјесма Лазе Косића.
2. Мозак и срце у књижевности. (Наставак). Пише Јован Павловић.
3) Милош од Подерја. (Приповијетка из народног живота). (Наставак). Пише Симо Матавуљ.
4) Митрополит црногорски Василије Петровић. (Наставак). Пише Марко Драговић.
5) На повратку с Брачкове вечаности. Од Л. Т.
6) Чика Прокофије и Валотка. Прича А. Голенишчева-Кутузова. Превео Новица Ковачевић.
7) „Горски Вијенац" приказан њемачкој публици. (Свршетак).
8) Књижевни преглед. Позориште. „Максим Црнојевић". — Критика. Россія и Черногорія со временъ Императора Петра I. С. Петербургъ 1883. Од Б.
9) Позив на претплату.

„Црногорка", лист за књижевност и забаву, излази под мојим уредништвом на Цетињу сваког четвртка на цијелом табаку.

Стаје за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину: на годину 6 фор., на по год. 3 фор., на три мјесеца 1 ф. 50 н. За све остале земље: на годину 20 франака, на по год. 10 франака, на три мјесеца 5 франака.

Претплата из Црне Горе шаље се управо „уредништву „Црногорке" на Цетиње".

Претплата из Аустро-Угарске, Босне и Херцеговине нека се шаље поштанском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор.

Претплата из Србије нек се шаље књижари Валожића у Београд.

Из свијех тих крајева ко хоће може слати претплату и управо на уредништво „Црногорке", али вазда само у плаћеном до Цетиња писму.

Нови претплатници могу још добити све бројеве „Црногорке" од почетка нове године.

Цетиње, 21. Априла. 1884.

Јован Павловић.

„НЕВЕН"
ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ

доноси у своме шестом броју за 1884. ове чланке: 1. Христос на маслиновом брду (пјесма са сликом). — 2. Слика јунаца Ашантијског. — 3. Кукавица (слика). — 4. Ево нам пролећа! (пјесма од М. Ј.) — 5. Узвишени натписи на јајима (са сликом). — 6. Новјесничкиа знакените животиње. — 7. Из штеначког живота долиног (пјесма са 6 слика) од Чака Ђуре. — 8. Писма своме другу, о српским обичајима у Пећи, од Никодима С. Савића. — 9. Даштања. — 10. Ријешење даштања. — 11. Чика Јовина пошта. — 12. Новије књиге. — 13. Јавна захвалност.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу: Dr. Jov. Jovanović Wien, IX. Porcellangasse № 56. — „Невен" чика Јовин лист, излази двапут мјесечно на читавом табаку. Цијена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију и Црну Гору и остале крајеве 10 дин. или 5 ф. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 ф. и 50 новч. на пола године.

Штампарија А. Најдића
у Н. Саду.

ОГЛАСИ.

У нашој књижари још има на продају овогодишњих календара: „Орао", „Цариђ", „Годишњак", „Ружица", „Новосађанин" и т. д.

Никшић, 20. Марта 188[illegible].

(2—3) *Браћа М. Шћепановић.*

5000
ОСТАТАКА ОД ЧОХЕ

(3—4 м.) у свјема бојама за потпуно мушко одијело шаље под ривалсом, 1 остатак за ф. 5,

L. Storch in Brünn

Што се не допадне, прима се натраг без замјерке.

Мостре шаљу се на приложено 10 новч. у поштанским биљезима.

(1—52)

До 1. Јуна и од 1. Септембра тарифа за стан оборега у 25 проц.

Минерална бања

Крапинске Топлице

у Хрватској (поштанска и телеграфска станција).

Ова бања удаљена је од станције Запрешића на Штајербучко-Сисачкој жељезној прузи 3 уре а од Пешчаћа на јужној жељезници 4 и по уре. Особито је лијечита ова бања, у којој имају акротерме до 30 и 35 степ. Реом., у удовима, ревми и болестима које отуд долазе, у ишијасу, неврагијама, кожнијем болестима и ранама, у кроничној болести Брајтовој, у патолошкијем процесима женских полних органа и т. д. Бања је отворена од 1. Априла до краја Октобра, у кој имају велики басени, сепаратна купатила у кориту од мрамора и с душем, станови, ресторације, велики салони за јестиво, кафане и билијарде, салони за музику, апотека, наркови и т. д. свака данашња угодност у пуној мјери. Од 1. Маја воде омнибуси од бање до Пешчаћа и натраг, но што прихвате госте са бечког влака који стигне у 9½ уре прије по дне. Подвозна цијена ф. 3. — од особе. И за остале влакове стоје удесни подвози на расположењу, а од 1. Јуна возиће из Запрешића кола у Крапину иза сваког жељезничког влака. О овој бањи ваља се распитати у управе исте и у бањског лијечара, санитетског савјетника дра Едгара витеза од Ајгнера. — Књижице о овој бањи добијају се у свјема књижарама, а проспекти у управе

Крапинске Топлице у Априлу 1884.

(3—6)

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недјељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 1 уру по по дне; у сриједу: раздавање у 12 ура по дне; у четвртак: раздавање у 7 ура по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у четвртак, у 5 ура у јутро, предавање у сриједу до 6 ура по по дне.

Долази из Котора у четвртак у 8 ура подне, раздавање у петак у 8 ура пред подне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедјељак, сриједу и суботу, предавање до 11 и по ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Улциња у уторник, четвртак и недјељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улциња у суботу, предавање у петак до 4 уре по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 12 у јутро и од 4 до 6 по по дне.

Цетиње, 1. Јуна 1883.

Управитељство
Кн. црногорске поште.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЋЕ, 14. Априла — Разне роба на нашем тржишту имала је ове недјеље слиједеће цијене:

	од ф.	н.	до ф.	н.
Восак примјерска и угар. за 100 кил.	—	—	—	—
Кафа порторико . . .	90	—	115	—
С. Доминго . . .	66	—	77	—
Рио према врсти. .	40	—	72	—
Цукар аустријски . .	32	—	35	—
тучени . . .	28	30	50	—
Цвијеће траве бухаче .	35	—	—	—
Тамјан	24	—	—	—
Наранче скрињица . .	3	—	7	—
Карубе пуљешке. за 100 кил.	6	—	6	—
левантинске . .	4	—	—	—
далматинске . .	—	—	—	—
Смокве Каламата . . .	14	—	16	—
пуљешке . . .	16	50	—	—
Лимуни скрињица . .	4	—	7	—
Бадеми или мандуле пуљ. .	100	—	112	—
далматинске . .	—	—	96	—
Љешници	38	—	57	—
Шљиве	26	50	30	55
пшеница руска . . .	11	—	12	—
угарска . . .	10	50	—	—
галичка . . .	—	—	—	50
Кукуруз (рументин) руски .	—	—	9	—
угарски . . .	7	50	8	—
Раж	7	50	—	—
Јечам	—	—	8	—
Зоб угарска	7	—	—	—
арбанска . . .	—	—	14	—
Пасуљ (фажол) према врсти робе . . .	8	—	13	—
Боб	—	—	—	—
Леће	13	—	28	—
Орриж талијански . . .	17	75	22	25
инглешки (китајски) .	12	—	13	—
Вуна босанска	120	—	125	—
морејска . . .	110	—	120	—
арбанска . . .	112	—	124	—
истарска . . .	—	—	90	—
Штице корушке јеловице .	66	—	70	—
штајерске . .	44	—	48	—
Греде . .	10	30	11	—
буквице	16	—	18	—
Уље итал. више врсте .	40	—	72	—
. најбоље . .	80	—	90	70
. средње врсте .	—	—	—	—
далматинско . .	43	—	44	40
истарско	39	—	45	—
Камено уље у барилу . .	12	50	—	55
у кашетама .	13	—	13	—
Коже стројене . . .	150	—	175	—
сухе воловје . .	47	—	55	—
далм. ист. и бос. .	80	—	106	—
јагњеће . за 100 ком.	80	—	110	—
далматинске .	70	—	100	—
козје . . за 1 кил.	—	56	—	55
вунене слане . .	1	50	—	—
сухе . .	—	60	—	—
зечје за 100 комата, у сребру	34	—	42	—
Бакалар . . за 100 кил.	24	—	32	—
Сарделе у барио . . .	13	—	25	—
Витриол модри . за 100 кил.	26	—	27	—
зелени . .	—	—	—	—
Масло	80	—	100	75
Лој далматински . . .	47	—	48	—
Сало	77	50	—	—
Мазт (сало растопљено) .	—	—	—	—
Слапила	72	—	—	—
Ракија етолитар (100 литара)	—	—	—	—
Галањи истарски за 100 кил.	22	—	24	70
Руј истарски	—	—	—	60
. далматински . . .	8	50	—	—
. црногорски . .	11	25	11	60
Лишће од ловорике .	12	—	13	50
Викске стрготике (Gripola) силох	40	—	80	75
Мед	28	—	32	—
Лумбер (јабучице од ловорике). . .	11	—	11	50
Пакел барио од 100 килогр.	—	—	—	—
Цуње (штраце) . за 100 кил.	2	—	18	—
Катрам далматински . .	14	—	16	—
Сумпор у праху . . .	7	50	8	50

Уредник и издавалац **Божо Поповић**

Државна штампарија.